

Министерство образования и науки Российской Федерации
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего
образования
«Северо-Восточный федеральный университет имени М.К. Аммосова» Институт языков и
культуры народов Северо-Востока Российской Федерации
Кафедра якутского языка

Утверждено
на заседании Ученого совета ИЯКН СВ РФ

Протокол № 1 от «3» _октября_2018 г.

 Директор Торотов Г.Г.

ПРОГРАММА

вступительного испытания (тестирование) для поступающих на базе СПО профильной
направленности
по направлению подготовки

45.03.01 – Филология

Профили:

- Отечественная филология (якутский язык и литература)
- Прикладная филология (якутский, русский языки)
- Прикладная филология (якутский, английский языки)

44.03.05 – Педагогическое образование

Профили:

- Родной язык (якутский) и литература и Мировая художественная культура
- Родной язык (якутский) и литература и иностранный язык (английский)

Квалификация (степень):
Академический бакалавр

Форма обучения: очная

Составитель: Чиркочева Д.И., к.ф.н., зав.кафедрой якутского языка Института языков и
культуры народов СВ РФ

1. Общие положения

Формы и условия проведения вступительных испытаний для поступающих определяются Ученым советом института и доводятся до сведения поступающих не позднее, чем за полгода до начала. Для экзаменуемых создаются необходимые к подготовке условия, желающие могут посещать бесплатные консультации.

Результаты вступительных испытаний определяются по 100-балльной системе.

2. Определение содержания вступительных испытаний

Вступительные испытания должны определять уровень усвоения поступающим материалом по якутскому языку и литературе, предусмотренного учебной программой школы и охватывать все минимальное содержание данной дисциплины, установленное соответствующим государственным образовательным стандартом. Вступительные испытания включают в себя вопросы по дисциплинам «Якутский язык» и «Якутская литература». Комплексный характер экзаменационной работы по якутскому языку и литературе позволит проверить и оценить уровень подготовки экзаменуемых с разных сторон компетенций: лингвистической, языковой, коммуникативной и общекультурной.

Ответ должен подтвердить достаточно полное знание материала по якутскому языку основных тем изученной программы.

3. Требования, проверяемые в ходе вступительных испытаний

Экзаменуемый должен показать и подтвердить:

- знание вопросов якутского языка по программе общего образования;
- знание основных произведений якутских писателей из школьной программы;
- владение якутским языком в его разговорной и литературной форме;
- знание истории родного языка, ее современного состояния и перспектив избранной специальности.
- способности анализа и обобщения знаний по якутскому языку и литературе.

4. Перечень основных учебных тем по дисциплине «Якутский язык» и «Якутская литература»

Вариант работы содержит по части I - 15 вопросов (1-15), по части II - 2 задания.

Распределение заданий по темам.

1.1 Лексика – 2

1.2 Фонетика - 1

1.3 Морфология - 3

1.4 Синтаксис – 2

2. Вопросы по произведениям якутских писателей

Распределение заданий по баллам (45 б.)

По I части – за каждый правильный ответ ставится 2 б.

По II части

1 задание (грамматический разбор и выполнение заданий) – 15 б.

2 задание (письменная работа) – 40 б.

Үөрэх кинигэлэрэ

1. Саха тыла. Морфология: 6 кылааска үөрэнэр кинигэ. Дь., Бичик, 2009.

2. Саха тыла. Морфология: 7 кылааска үөрэнэр кинигэ. Дь., Бичик, 2006.

3. Саха тыла: 8-9 кылааска үөрэнэр кинигэ. Дь., Бичик, 2004.

4. Саха литературата: 9 кылааска үөрэнэр хрестоматия. Дь., Бичик, 1999.

5. Саха литературата: 10 кылааска үөрэнэр хрестоматия. Дь., Бичик, 1994.

6. Саха литературата: 11 кылааска үөрэнэр хрестоматия. Дь., Бичик, 2000.

Эбии литература

1. П.С. Афанасьев Саха тылын лексикологията. Я., 1996.

2. Г.Г. Филиппов, И.П. Винокуров. Саха тыла. Лексика уонна морфология. Я., 2000.
3. Н.Д. Дьячковский. Саха тылын фонетиката. Я., 2000.
4. И.П. Винокуров, М.А. Черосов. Саха тылын синтаксиса. Судургу этии. Я., 1991.
5. Г.Г. Филиппов, И.П. Винокуров. Саха тылын синтаксиса. Холбуу этии. Я., 1996.
6. Окорокова В.Б., Попова М.П. Билинни саха литературата: үөрэх кинигэтэ. Я., 2011.
7. Максимова П.В. 1960-80 -с сыллардаагы саха литературата: үөрэх кинигэтэ. Я., изд-во СВФУ, 2010.

Методические рекомендации по проведению вступительных испытаний

Сдача вступительных испытаний проводится на открытых заседаниях экзаменационной комиссии с участием не менее трех человек. В состав комиссии, принимающей экзамен по направлению, входит не менее трех преподавателей кафедры якутского языка.

Результаты вступительных испытаний определяются по 100балльной системе и объявляются на следующий день после оформления в установленном порядке протоколов заседаний экзаменационной комиссии.

На выполнение экзаменационной работы отводится 3 часа (180 минут).

Подготовка к выполнению работы – 10 мин.

Часть I включает 15 вопросов с кратким ответом. Среднее время выполнения одного задания этой части – 1-3 минуты. Ориентировочное время выполнения этой части работы – 50 минут.

Часть II включает 2 задания. На выполнение вопросов первого задания требуется от 3-7 минут. Ориентировочное время выполнения 1 задания – 30 минут.

Рекомендуемое время выполнения 2 задания II части, состоящей из одного задания с развернутым ответом (письменная работа) – 60 минут.

Самостоятельная проверка работы – 20 мин.

Демонстрационный вариант заданий вступительных испытаний по якутскому языку и литературе

Үлэ икки чаастаах.

Үлэ бастакы чааһыгар 15 боппурус бэриллэр. Хас биирдии боппурус хоруйун (эппиэтин) ыйыллыбыт миэстэбэ, соруудах аллараа өттүгэр, бэйэн суруйарын ирдэнэр. Эппиэккин тэйбэккэ, сурук эбэтэр атын бэлиэтэ суох суруй.

Үлэ иккис чааһа 2 соруудахтаах.

Бастакы соруудагы толорууга этии бэриллэр, ол этиини уонна этиигэ бэлиэтэммит тыллары, ситимнэри ыйыллыбыт соруудахтарынан ырытарын ирдэнэр. Тылы састаабынан, сана чааһынан, ситимнэри арааһынан ырытылары оноробун. Этиини тутулунан ырытарга этии тиибин, арааһын, састаабын ыйабын.

Иккис соруудахха айан суруйуу тиэмэтэ бэриллэр. Ирдэбилинэн айан суруйуу 120 тыллаах эбэтэр онтон ордук буолуон сөп, ол эрэри 100 тылтан абыайа суох буолуохтаах. Бэриллбит тиэмэни толору арыян суруйарга дьулуһабын.

I чааһа

Үлэ I чааһыгар бэриллэр соруудах наарданыыта маннык буолар.

1, 4, 6 – саха тылын морфологиятыгар ыйытылар. Холобур, сана чааһын, тыл састаабын быһаары.

2 – фонетика сорууда. Холобур, аһаҕас уонна бүтэй дорҕоон систематын уратытын, дорҕоон наарданыытын, уларыытытын быһаары.

3, 8 - лексика ыйытылара. Холобур, тыл суолтатын, араастарын, биирдэм эбэтэр тыл ситиминэн бэриллэр тыл уратыларын быһаары.

5, 7 – синтаксис соруудахтара. Холобур, этии арааһын, этиигэ тыллар ситимнэһиилэрин,

ситим араастарын, ньыматын быһаары.

9 – 15 – саха литературатыгар билиини тургутан көрөр ыйытыылар.

1. Бу этиигэ бэлиэтэммит тыллар ханнык санга чааһа буолалларын суруй.

Халын хаар бүк түһэн, тииттэр лабаалара аллара санныыспыттар.

Эппиэтэ:

2. Саха алфавитыгар баар бүтэй дорҕоон ахсаанын ый.

Эппиэтэ:

3. Бу этиигэ туттуллубут сомоҕо домоҕу биир тылынан солбуйан туспа суруй.

Окко киирэр кэм буолла да, Сэмэн оҕонньор биллибэтэ. Кулубаҕа барбыт үнсүү эмиз таастыы тимирдэ.

Эппиэтэ:

4. Бу этиигэ киирбит аат тыллары булан, туспа уһул, ханнык түһүк туттуллубутун быһааран суруй. **Уокка оттор маһы бэлэмнээн баран, Микиитэ быыкаайык хотуурун сүгэн эһэтин аахха тийэн, дулҕалары тула көтө сылдьан охсон кулуһаайдаабытынан барда.**

Эппиэтэ:

5. Бу этии арааһын быһааран суруй. **Өлөксөй алаады сураҕын истэн, отуу таһыгар олорбохтоон баран, дьиэтигэр табыста.**

Эппиэтэ:

6. Бэриллибит этиигэ көмө тыллары булан, сыстар тылларын кытта туспа суруй.

Мин арыы саҕатыгар тийэ оҕустум, сотору үрдүбүнээҕи маһым кураанах мутугар кэбэ кэлэн олоро биэрдэ.

Эппиэтэ:

7. Бу этиини сирэй сананы киллэрэн уларытан суруй.

Мин оройуон кииниттэн командировкаҕа сылдьарым, Чаран нэһилиэгэр баран иһэрим туһунан быһыта-орута кэпсээн биэрэбин.

Эппиэтэ:

8. Бэлиэтэммит тылга синонимныы тыллары булан суруй. **Чаччаччы халпыт хагдан сэбирдэхтэр суолга үктээтэх айы тыастара хачыгырас.**

Эппиэтэ:

9. Бу кэрчик ханнык айымныыттан ылыллыбытын ааптарын (псевдоним) кытта суруй.

“Аны биирдэ дьүһүн кубулунан,

Быста-быста салҕанан,

Тимирэ-тимирэ күөрэйэн,

Өлө-өлө тиллэн көрүөбүн...”

Эппиэтэ:

10. “Дьулуруйар Ньургун Боотур” олонхоҕо Туйаарыма Куо, Айталын Куо, Кыыс Ньургун, Сабыяа Баай хотун, Аан Алахчын хотун ханнык дойду дьахталлара буолалларын быһааран суруй.

Эппиэтэ:

11. Бэриллибит кэрчик ханнык айымныыга баарын быһаар.

“Алыс уойан абылас буолбут,

**Олус уойан олоругас буолбут,
Сыта уойан сыыгынас тыыннаммыт...”**

Эппиэтэ:

12. Алексей Андреевич Иванов-Күндэ саха литературатыгар ханнык жанры киллэрсибитин ый.

Эппиэтэ:

13. Бу кэрчик ханнык айымньыга ким мэтириэтэ буоларын быһаар.

“Салгыннаабыт хара сирэйдээх, дэхси бөдөн тиистээх, мичээрдээбит киэн харахтаах, дадайбыт киһи...”

Эппиэтэ:

14. Алампа маннайгы айымньытын аатын, жанрын ый.

Эппиэтэ:

15. Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр Новгород сиригэр хорсуннук кыргыһан өлбүт саха буйуннара хоһуйуллубут айымньы аатын, ааптарын быһааран суруй.

Эппиэтэ:

II чааһа

1. Бэриллибит этиини, бэлиэтэммит тыллары, ситимнэри ырытыы.

Этиигэ аннынан тардыллыбыт 2 тылы састаабынан: тыл олобун, дорҕоон уларыыытын көрдөрөн ырытыы. Анаан бэлиэтэммит 2 тылы саҕа чааһынан ырытыы: саҕа чааһын, тыл олобун, үөскээһинин уонна уларыыытын. Этиигэ тыллар ситимнэрин табатык оноруу.

Киһэлик Даарыйа эмээхсин үлэтиттэн сынньанар, үс атахтаах төгүрүк остуолун бэйэтин диэки сыҕарыта тардынан ытыһынан соппохтуур.

Бу этиигэ манньк ырытыылары онор.

1. Аннынан тардыллыбыт тыллар олохторун туспа ый.

2. Бэлиэтэммит тыллары саҕа чааһынан быһааран суруй.

3. Этииттэн көрөн, бэриллибит тыл ситимнэһэр ылын эбии суруй:

Киһэлик ...

... сынньанар

... соппохтуур

Даарыйа...

... диэки

... атахтаах

сыҕарыта...

2. Тэттик айан суруйуу

Тиэмэтэ:

Ыһыах – саха үгэһэ

Оҕо саас, оҕо саас, дьоллоох оҕо саас

Ырыа куттаах сахам киһитэ

Дьокуускай – мин таптыыр куоратым

Айан суруйуу сүрүн ирдэбиллэрэ

Айан суруйуу тиэмэтэ көңүл, айымньыга сыһыарыллыбат, ол эрэри айымньыттан холобурдуохха сөп. Экзамен вариантыгар биир тиэмэ бэриллэр. Экзамен кыттааччыта бу

үлэтин толкуйдаан, быланнаан, биир кэлим суруйууну ситиһэргэ дьулуһуохтаах.

Манна туттарааччы бэриллибит тиэмэни бэйэтэ анаарар, ырытар-сыаналыыр дьоһура, төрөөбүт литературатын, бэриллибит тиэмэни билэр таһыма кэстүөхтээх. Айан суруйууга экзаменца кыттааччы маннык сүрүн ирдэбиллэри тутуһуохтаах.

- айан суруйуу тутулун тутуһуу;
- этии тутулун кэспэксэ ситимнээхтик суруйуу;
- сурук бэлиэтин, таба суруйуу быраабылатын билии, сөпкө туһаныы;
- уус-ураннык суруйары ситиһии;
- айымньыттан эбэтэр истэн уус-уран быһа тардыылары туһаныы;
- суруйуу тиэмэтин, проблематын, санаатын табатык өйдөөн суруйуу;
- бэйэ сыаналааһына, табыгастаах түмүгү оңоруу.